

Нова српска политичка мисао

[Савремени свет](#)

"Брегзит" као пример и опомена

Мирослав Н. Јовановић
недеља, 01. децембар 2019.

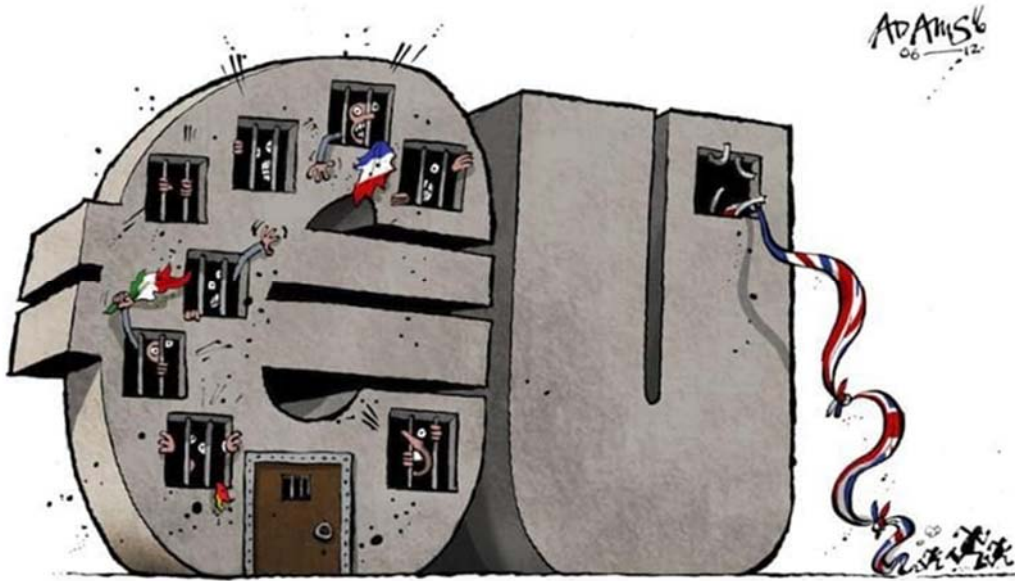
*Како је лијепо и красно,
кад сва браћа живе заједно.
Псалм 133:1*

Британија напушта Европску унију (ЕУ). Због чега? Било је много покушаја објашњења, али мало их је било убедљивих и заснованих на чињеницама и дубљој анализи. Најчешће су се објашњења сводила на то да постоји анти-европско расположење у Британији током целе године, изузев августа, када милиони Британца иду на одмор у Француску, Шпанију, Грчку и Италију. Ситуација је ипак много слојевитија од овога.

Римске легије су напустиле Британију 410. године, после 367 година окупације. Од тада је Британија била врло сумњичава и полуодвојена од многих пројеката који су се догађали у континенталној Европи. Британци сматрају многе ствари које чини ЕУ као француско-немачку клопку. Британија је својевремено приступила ЕУ као нечему неизбежном, а не као нечему због чега треба бити усхићен и срећан.

Француска и Немачка су биле исувише дуго изузетно блиске у ЕУ да допусте некој трећој земљи да обогати њихов двојац и да се појави као трећи у том 'политичком браку'. Део разлога се налази у британској неодлучности у погледу тога да ли жели да буде недвосмислен и пун члан ЕУ или не. Британија је исправно хвалила и чувала користи које проистичу из неучествовања у Шенгенском споразуму о контроли граница, слободном кретању станаца унутар ЕУ и у еврозони која је произвела нешто слично економској катастрофи за све земље учеснице са изузетком Немачке и можда Холандије и Аустрије.

Геополитка игра велику улогу у дугорочном понашању Британије. Британија је острво и нема непосредну бојазан од сувоземног напада са европског континента. Једину опасност за Британију представља уједињена Европа. Сваки пут када је Европа била уједињена на неки начин, увек је бацала поглед на Британију још од доба Римске империје. Због тога је британско приступање ЕУ 1973. било корак не ка уједињавању Европе, већ корак ка успоравању те интеграције. Шарл де Гол је то добро схватио и у два наврата је раније спречио приступање Британије ЕУ или Европској економској заједници, како се ЕУ тада звала.

Британија је одувек настојала да одржи одређену равнотежу распореда снага на континенту и да извлачи корист из тога. Била је са Русијом против Наполеона, па са Француском и Русијом против Немачке у два светска рата. А између тих ратова била је са Немачком када је Невил Чембрлен у Минхену 1933. предао Судетску област нацистима. Током и после Хладног рата, Британија је била уз Немачку и Француску против Совјетског савеза. Британији је било небитно ко ће да победи на континенту све док то није нико у дугом року. Британија може тако да се понаша јер је поморска земља, има широк спектар линија снабдевања, ако се нешто лоше догоди на континенту, тада може да се повуче у своје двориште, има своју фунту којом сама управља и стална је чланица Савета безбедности Уједињених нација. Британија има и економску снагу, и као таква, Британија је другачија од осталих земаља ЕУ. Британија има шири избор могућности за своје понашање и у политици и у економији од осталих земаља које су у ЕУ и које немају такав геополитички 'луксуз'.

Постоје бар два основна разлога због којих Британија напушта ЕУ. Први је нестабилност и нефункционалност ЕУ. Већ више од једне деценије државе чланице ЕУ не могу да се договоре готово ниокочега: монетарна и фискална политика, банкарске институције, имиграција, незапосленост, енергетска политика (укључујући и фрековање), трговински споразум са Сједињеним Америчким Државама, односи са Русијом (половина земаља чланица није истерала руске дипломате због афере Скрипаљ), северни и јужни ток гасовода из Русије, генетски модификована храна, признање независности Косова и Метохије, оружани напад на Либију, подршка побуњеницима у Сирији... Велики проблем и нефункционалност ЕУ је и у томе што када се унутар ЕУ договоре о нечему као, на пример, о квотама за пријем избеглица из муслиманског света, земље чланице тај договор не спроводе. То разједа ЕУ изнутра. Нефункционалност и нестабилност ЕУ стварају основу због којих Британија не види више да је ЕУ платформа из које може да се извуче нека економска и политичка 'километража' која може да буде од користи Британији.

Други битан разлог за напуштање ЕУ налази се у слободи. Британија не жели да буде више под притиском и контролом економских закона који јој стижу из Брисела.

Британија сматра да таква регулатива ограничава и кочи економску иницијативу и која је препрека економском напретку. Еврозона наставља да производи економску кризу јер њене земље учеснице немају реални економски напредак изузев Немачке и донекле Холандије и Аустрије. Италија није имала реални економски раст скоро 20 година. Због тога уопште не чуди раст анти-ЕУ расположења и у Италији и другде. Британија напушта спору и остарелу ЕУ и прикључује се много занимљивијем, успешнијем и динамичнијем свету који се налази ван Европе.

После изласка Британије из ЕУ и такозваног Брежита, ЕУ ће се променити до непрепознатљивости. Британија и Немачка су биле главне земље које су се залагале за либералну економију у ЕУ. После изласка Британије, барјактар таквог либерализма остаће само Немачка. У оваквом новом склопу ЕУ, Француска ће са својим интервенционистичким склоностима бити у већој могућности и да окупи око себе земље ЕУ сличних стремљења и да усмери политику ЕУ даље од либерализма ка својим интервенционистичким виђењима како да се води економија. Да ли ће либерална Немачка, као главна економска сила ЕУ, бити задовољна да функционише у таквој ЕУ?

Излазак Британије смањује годишњи буџет ЕУ за €10 - €14 милијарди. Како је добар део нето доприносилаца буџету ЕУ невољан да повећа своје уплате (забрањено је задуживање ЕУ) доћиће до снижења у расподели средстава на већ постојеће државе чланице ЕУ. Значи, земље које настоје да приступе ЕУ треба да имају ово на уму. ЕУ неће више никоме бити 'крава музара'. Дражесно звучи и изгледа британска подршка кандидатима за приступање ЕУ. Британији више не ваља ЕУ, а Британија саветује и подржава кандидате да приступе ЕУ.

Велико и продужено натезање око изласка Британије из ЕУ изгласано на референдуму јуна 2016. само показује да се у ЕУ тешко улази, али да се из ње тешко и излази. Елита ЕУ и њена бирократија су настојале да загорчају Брежит до крајњих граница. Брежит је пораз њихове идеје. Намера им је била не толико да се 'казни' и отежа излазак Британије, већ да се застраше и да се пружи пример осталим земљама које би можда намеравале да следе британски пример. Ако Британија буде неуспешна ван ЕУ, то иде у прилог елити ЕУ. Али, шта ако Британија буде успешна, па одређене земље покушају да следе њен пример?

Економско успоравање у ЕУ, криза и могући распад еврозоне, као неуспешног и таштог елитистичког пројекта, и одређено затварање појединих великих економија на свету не уливају поверење у либерални глобални трговински и инвестициони систем. Потребне су у резерви националне стратегије о томе шта чинити ако се настави наведени неповољни развој ствари.

Институт за глобалне студије, Универзитет у Женеви